

Vidi Janežičevi

Vida, sopotnica z belokranjskih cesta, brezove gaje, graščino ob Kolpi še pomniš? Vida, tovarišica z osirotelih gora, bela si breza, samotna si skala postala.

Vida, karkoli že pride, gore bodo ostale, ceste prepletale trudno, izmučeno zemljo. Bela si breza in skala samotna postala, nikdar se več ne odtrgaš v dalj-ne v višave.

O, če se vrnem, vse ceste še enkrat prehodim, bele vse breze, vse skale samotne objamem. O, če se vrnem, v vsakem dihljaju bo sreča, v vsakem koraku življenja in bridka lepota.

Vendar grenko in težko bo živeti na svetu, dolg nepoplačan bo slednji trenutek do smrti. Vida, kdor najbolj je ljubil – do zadnje boleče minute, bela ko breza, skala samotna in nema. Da si umrla, je mati skrivaj napisala. Smrt – to ni zlo, to le težkega del je življenja, pravi prijatelj, ki včasih se z njim pogovarjam v grobu mu neznani in daljni iz sten nesvobodnih.

Zlo je umiranje, ko si ves sam in samotni, ko se poslavljajo čuti, vse, s čimer si zemljo objemal. Vida, nečesa ni vedel tovariš v trpljenju:

Zlo je zločin, če stro te pri zdravem telesu. Sonce morda je sijalo v poslednjo samoto, risalo križe z zamreženih oken na steno. Vida, nihče ti ni ustnic molčečih poljubil, las prepotenih pogladil ti z vročega čela, stisnil pogumne, umirajoče ročice.

O, če se vrnem – kadar bo sonce sijalo, ne da bi krize zlovesče na steno metalo, v vsakem pramenu vsemirnem, ki svet bo ogreval, blesk tvojih iskrih oči na vsa pota slovenska bo seval.

Erna Muserjeva
Ravensbrück (Neubrandenburg 1944/45)

Bela Ljubljana ni več tako bela

Tako mislijo mladi iz osnovne organizacije ZSMS Elektrotensilska šola. Najbolj žalostno pri tem je, da imajo prav. Zelenice in parki naj bi bili okras in pljuča mesta. Prvo prav gotovo niso. Kdo je temu kriv? Ni se treba ozirati okoli, mi vsi smo temu krivi, mi ki živimo in delamo v tem mestu. Ne vem zakaj imamo v Ljubljani toliko kosev za smeti, različnih velikosti, barv in oblik, ko pa tako radi vržemo kar na tla vse kar nam je odveč v tistem trenutku pa naj bo to kos papirja, papirnata vrečka z olupki kostanjev, cigaretna škatlica, polivinil vrečka in podobno.

Pustimo to, da je podobnega »materiala« dosti tudi na naših ulicah in da si bo obiskovalec mesta verjetno ustvaril določeno sliko o naši »kulturi«. Tudi ne mislim, da Komunalno podjetje slabo opravlja svoje delo. Ne, samo preprosto je nemogoče, da bi ves ljubi dan tekali za nami in sproti čistili naše okolje. Pa smo tam, onesnažujemo okolje v katerem živimo obenem pa se zmrdujemo, kritiziramo in polemiziramo o onesnaževanju okolja. Pa se vprašajmo, če se tako obnašamo tudi doma. S čistočo stanovanja se vsi radi pohvalimo. Kdo pa se bo hvallil s čistočo okolja v katerem živimo in delamo? To pa ni naša skrb,

saj ulica pa ni moje stanovanje, bodo že drugi počistili. Očitno je, da je med nami še mnogo ljudi s takšno miselnostjo, ki pa nima in ne sme imeti z našo samoupravno socialistično družbo nič skupnega. Na koncu koncev pa res ni tako težko vreči odvečni predmet v posodo za odpadke in ne poleg nje. Pa se povrnimo k mladim, ki so sklenili, da bodo povrnilo sloves nekdanji beli Ljubljani. Odločili so se, da bodo dali pobudo tudi drugim osnovnim organizacijam ZSMS, da bi se v kar največjem številu vključili v urejanje okolice pred 1. novembrom, dnevom mrtvih. Očistili so Marksov in Leninov park, park Zvezda, Trg narodnih herojev in okolico svoje šole. Že naslednjega dne, 28. 10. 1977 pa so mladi iz ETS organizirali množično akcijo in podrobno očistili park Zvezda. Sklenili so tudi, da bi take in podobne akcije imele v bodoče trajen značaj. Mladinska organizacija na vsaki šoli naj bi odslej enkrat tedensko organizirala urejanje prostora okoli šole, določenega parka in tudi spomenikov v njeni bližini.

Seveda pa to pomeni, da se moramo vsi obnašati bolj disciplinirano in odgovorno do sebe in drugih, saj bomo le tako lahko ponosni na zelenice, parke, ulice, skratka na mesto v katerem živimo.

Cveto Stibilj

»Na nas temelji nov svet« – Vida Janežič

Že v februarju 1975 je nekaj nekdanjih aktivistov predlagalo, naj bi največja slovenska gimnazija, Poljanska gimnazija v Ljubljani, počastila spomin narodne junakinje Vide Janežič s tem, da bi po njej imenovali to šolo katere dijakinja je bila in pozneje na njej delala. Šele letos, v letu obletnic, jim je svet šole izpolnil to željo. – Poljanska gimnazija se danes imenuje gimnazija Vide Janežič, Poljane.

Potem, ko je šolski pevski zbor zapel internacionalo, je spregovoril predsednik šolskega sveta prof. Trojar. Govoril je o zgodovini šole, katere dijaki so bili nekateri znameniti znanstveniki, ugledni politiki, revolucionarji. Na koncu je še povedal nekaj besed o življenju Vide Janežičeve. Njegov govor je dopolnil z nekaj stavki polnih topline gost, tovariš Franc Kimovec-Ziga, ki je Vido Janežičevo osebno poznal.

Vida Janežič se je rodila 6. junija 1914 na Podbrdu. Že z enajstim leti je postala sirota, vendar je drugo mamo našla pri svoji teti, pri kateri je po smrti svojih staršev živela.

Osnovno šolo je obiskovala v Lukovici pri Domžalah, gimnazijo pa na Poljanah v Ljubljani. Po končani gimnaziji je na univerzi v Ljubljani študirala slavistiko, ki jo je diplomirala leta 1939. Za časa študija na univerzi je stanovala v domu za visokošolke, kjer je začela politično delovati in kjer je bila članica naprednega akademskega društva Slovenski Klub.

Po diplomi se je zaposlila na

Poljanski gimnaziji kot tajnica. Profesorica ni mogla in ni hotela biti, kajti nazadnjaškim ljubljanskim krogom njena politična usmerjenost ni ostala skrita.

Takoj po okupaciji se je Vida priključila OF. Naloge, ki jih je dobivala so bile vse težje in vse bolj odgovorne. Leta 1942 je članica rajonskega odbora Ljubljane, nato sekretarka OF in pozneje KP v rajonu Center, Šiška in Moste. Nazadnje je postala članica okrožnega komiteja KP za Ljubljano in članica okrožnega finančno gospodarskega odbora.

Vidina sestrična, tovarišica Darinka Banovec pripoveduje: »Bilo je februarja 44. Vida je bila pri nas, saj nas je pogosto obiskovala, čeravno radi svojega dela, ni več stanovala pri nas. Okoli devete ure zvečer se je Vida napolnila domov. Svarili smo jo. Pozno je že, ne hodi nikamor. Ni pomagalo.« Tisto noč so Vido Janežičevo prijeli.

Poslali so jo v internacijo v Halleim, avgusta 44. pa jo privedejo nazaj v Ljubljano. Mučenju sledi mučenje, a Vidine ustnice ostanejo neme. Celozdrogo so hoteli

zломiti njeno železno voljo, a jim ni uspelo. Ob tej priložnosti si je prerezala žile, vendar so jo rešili. In zopet je na vrsti mučenje, ki mu sledi le Vidin molk.

Tik pred smrtjo je Vida izvedela, da so partizani že v Beogradu, da se bliža svoboda, vendar se je tudi zavedala, da ona te svobode ne bo nikdar dočakala.

Tovarišica Banovec nadaljuje to žalostno zgodbo: »Preden smo jo pokopali, smo odprli krsto, da bi se prepričali, da je v njej res naša Vida. Nikdar ne bom pozabila njene obraza. Bil je tako spokojen, spočit, na ustnicah je lebdela nasmešek. Vedela je, da je svojo nalogo dobro opravila, ušla je svojim mučiteljem, ne da bi ti od nje izvedeli za eno samo ime.«

Ljudje pravijo, da se od spomina ne da živeti. Vendar bi nam moral spomin na to mlado, hrabro ženo, ki je vse svoje življenje in smrt posvetila domovini, le nekaj pomeniti. Naj bo to vodilo mladega rodu. Kajti sedanost gradimo na preteklosti, ki je ravno zato ne smemo izbrisati iz svojega spomina. In mlad slovenski rod je lahko upravičeno ponosen na svojo preteklost, katerega del je tudi narodna junakinja Vida Janežič. Njen spomin naj ostane večno živ v srcih mladih ljudi, ki vsak dan prestopajo prag šole, ki nosi njeno ime.

V. Vlajki

Ljubljanska Opera – gost Bratislave

Ljubljana in Bratislava sta pobrateni mesti in stiki na najrazličnejših ravneh so med njima dovolj pogosti. Zlasti veliko možnosti se ponuja na kulturnem področju, na spoznavanju dosežkov obeh narodov. Tako je letos februarja gostovala v Ljubljani bratislavska Opera z dvema opernima deloma (Janáček, Gershwin) in dosegla izreden uspeh. Zdaj, oktobra, pa je vrnila obisk ljubljanska Opera. Nastopila je v okviru »Bratislavskih glasbenih slavnosti«, velikega mednarodnega festivala, na katerem nastopa vrsta znanih in uglednih umetnikov ter ansamblov. Ansambel ljubljanske Opere se je bratislavskemu občinstvu predstavil z domačo opero, Kozinovic »Ekvinokcijem«, opero, ki je dosegla na dosedanjih gostovanjih že lepe uspehe. Kozina je zasnoval svoje delo na drami Iva Vojnovića tik pred vojno in ga končal v prvih letih vojne v dveh izvodih, od katerega je enega poslal v Švico, drugega pa zakopal v rodnem Novem mestu. Medtem ko se je švicarski izvod izgubil, pa je zakopani izvod srečno preživel vojno. Operi je bil uspeh zvest od krstne uprizoritve leta 1946. Kasneje je Kozina delo nekoliko predelal in v tej predelani verziji je nastopilo uspešno pot tudi na gostovanjih ansambla ljubljanske Opere. Organizatorji v Bratislavi

so izdali okusno programsko knjižico z izčrpnimi podatki o razvoju opere v Ljubljani, skladateljih in obeh izvedenih operah, tako da je občinstvo lahko sledilo dogajanju na odru. Dvorana, ki je bila skoraj do kraja zasedena, je navdušeno ploskala ansamblu ljubljanske Opere in tudi strokovne ocene predstave so bile ugodne. Še večji uspeh je dan kasneje imel Verdivjev Falstaff. Dvorana je bila razprodana do zadnjega kotička, navdušenje se je stopnjevalo od dejanja do dejanja in se po koncu kar ni hotelo poleči.

Tako lahko označimo pot v Bratislavo kot zelo uspešno za sezna-

njanje mednarodnega občinstva s slovensko glasbeno produktivno in reproduktivno umetnostjo. Istočasno so potekali tudi razgovori med predstavniki obeh pobratenih mest, saj je z ansambлом ljubljanske opere prišla v Bratislavo tudi delegacija Ljubljane, ki jo je vodil podpredsednik skupščine mesta Ljubljane dr. Boris Kuhar. Ljubljanci so bili povsod deležni izjemne gostoljubnosti in pozornosti, obenem pa so se že z obeh strani nakazovale še nove in nadaljnje možnosti sodelovanja med obema pobratenima mestoma.

P. K.

PREMIERA

Falstaf na odru SNG

V četrtek, 6. oktobra, se je z uprizoritvijo Verdijeve komične opere Falstaf, pričela letošnja operna sezona. Falstaf je edina Verdijeva komična opera in obenem skladateljevo zadnje delo, predstavlja pa sam vrh v zakladnici komične opere.

V naslovni vlogi se je ljubljanskemu občinstvu, kot novi stalni član opernega ansambla, predstavil baritonist Ferdinand Radovan. Falstaf je opera »govora« in ne grandioznih arij in spevov, vendar je Radovan tudi brez tega opisal važnega debeluha; ne samo s petjem ampak tudi z mimiko obraza, igro in gestami nam je prikazal prevzetneža in samega nad sabo navdušenega glavnega junaka. In v tem Radovan ne ostane sam, marveč se mu pridružijo še ostali pevci in tudi v tem je bilo začetiti poseben čar. Komika je mojstrsko izražena z zlitjem petja, glasbe in igre.

Že v prvem dejanju pride ta kombinacija do izraza, v Fastafvem monologu o časti. Na žalost pa dobi Radovan premalo orkestralne vzpodbude, saj je orkester ljubljanske opere, potem ko se je prenehalo sodelovanje s Slovensko filharmonijo, v krizi.

Tudi v drugem in tretjem dejanju moč Radovanove komične interpretacije ne opeša in doseže svoj vrhunec na samem koncu, ko

glavni junak svoj humor naperi na someščane, oziroma ljudi kateregakoli mesta ali časa – »Vse na svetu je burka«.

Ob strani Radovanu-Falstafu se postavi že v prvem dejanju Edvard Sršen-Ford in v njunem duetu ljubezni in ljubosumja se melodika in spevnost sprevačata v staccato, ki nato ponovno prehaja v melodičnost – in tudi tokrat igralska plat izvedbe ni bila zamerjena.

Glavna ženska vloga, Alice, Fordove žene je bila zaupana Zlati Ognjanović, Quickly, ki v bistvu vodi potek dogajanja pa je Milka Eftimova in prav njeno petje in interpretacija dajeta ljubljanski izvedbi Verdijevega Falstafa poseben pečat.

Ravno tako kot je zanimiv duet Falstafa in Forda, so bili dobro izpeljani skupinski prizori – »zbori« glavnih junakov, kjer je zlitje glasov in prehanje melodike v staccato in nazaj doseglo zaželen učinek. Višek le-tega je v zaključni sceni, kjer so ti prehodi še najbolj izraziti, a vendar poslušalec v hitrem spreminjanju tempa nima občutka razdrobljenosti arije, temveč zaznava le celoto.

Zanimiva je bila tudi scena, ki jo je izdelal Miomir Denić. Posrečeno je stilizirana slika agleške krčme, končna scena pa je bila ravno tako učinkovita.

V. V.